

Nurmipalkokasvit sopivat risteytyskaritsoiden ruokintaan

Riitta Sormunen-Cristian, MTT

Nurmipalkokasveista valmistettu heinä sopi risteytyskaritsoiden ruokintaan selvästi paremmin kuin voimakas väkirehu. Karitsat söivät, kasvoivat ja tuottivat lihaa hyvin. Oikeaa teurastusajankohtaa oli kuitenkin vaikea arvioida pelkän elopainon perusteella.

Karitsat ovat lammastalouden kannattavuuden perusta. Niiden on kasvettava nopeasti ja kuuluttava teurastettaessa hyvään laatuluokkaan. Ruhon on oltava vähärasvainen ja täytettävä muutenkin kuluttajien toiveet.

Suomenlammas ei puhtaana rotuna pärjää lihantuotannossa liharoduille, mutta soveltuu hyvin risteytyksiin. Rodun lisäksi myös ruokinta vaikuttaa ratkaisevasti lihan määrään ja teurasruhon laatuun. Sopiva elopaino ennen teurastusta on erilainen eri ruokinnolla, roduilla ja risteytyksillä. MTT:ssä selvitettiin karitsoiden ruokinta- ja risteytysvaihtoehtoja sovellettavaksi käytäntöön.

Näin tutkimus tehtiin

Tutkimuksessa verrattiin liharotuisten risteytyskaritsoiden ja puhtaiden suomenlammaskaritsoiden rehunkulutusta, kasvua ja teurastuloksia kahdella eri ruokinnalla. Risteytyskaritsat olivat kahden ja kolmen rodun risteytyksiä: oxford down ja suomenlammas, oxford down ja (texel ja suomenlammas) sekä texel ja suomenlammas. Karitsoita oli yhteensä 80.

Puolet karitsoista oli voimakkaalla väkirehuruokinnalla ja puolet sinimailas-vuohenhernevaltaisella heinäruokinnalla. Heinää eläimet saivat vapaasti. Väkirehuryhmässä väkirehua annettiin 80 g ka/metabolinen elopainokilo ($\text{kgW}^{0.75}$), jolloin väkirehun ja karkearehun suhteeksi tuli 85/15.

Nurmipalkokasviriyhmässä väkirehumäärä oli 40 g ka/ $\text{kgW}^{0.75}$. Uuhikaritsoiden tavoite-elopaino ennen teurastusta oli 42–46 kg ja pässikaritsoiden 46–52 kg. Karitsat olivat näillä ruokinnolla 7–21-viikkoisina.

Nurmipalkoheinässä oli raakavalkuaista 132 g/kg ka ja sen rehuarvot olivat 9,5 MJ ME/kg ka sekä 85 g OIV/kg ka. D-arvo eli sulavaa orgaanista ainetta oli 61 % kuiva-aineessa.

Väkirehun valkuaispitoisuutta vähennettiin karitsoiden vanhetessa. Kahden viimeisen kasvatuskuukauden aikana väkirehussa oli 70 % kauraa, 25 % ohraa ja 5 % valkuaisväkirehua. Väkirehun raakavalkuaispitoisuus oli 161 g/kg ka ja rehuarvot 12,3 MJ ME/kg ka ja 100 g OIV/kg ka.

Nurmipalkoheinä maittoi...

Karitsat söivät heinäruokinnalla enemmän kuiva-ainetta kuin väkirehuruokinnalla 1,26 ja 1,05 kg ka/eläin/päivä, 92 ja 77 g ka/kgW^{0,75}. Kummallakin ruokinnalla karitsat saivat energiaa ja valkuaista keskimäärin yhtä paljon. Oxford down -risteytykset söivät kuiva-ainetta keskimäärin eniten ja texel-risteytykset vähiten. Väkirehulla karitsat saavuttivat suunnitellun teurastuselopainon 9–13 päivää aikaisemmin kuin heinäällä (340 ja 290 g/päivä). Kolmen rodun risteytyskaritsat kasvoivat molemmilla ruokinnoilla parhaiten.

...ja kasvatti lihakkaita lampaista

Heinää syöneiden lampaiden ruhot olivat lihakkaampia kuin väkirehua syöneiden (20,7 kg ja 19,8 kg). Väkirehuryhmän teurasprosentti oli pienempi kuin heinäryhmän (41 ja 43,7 %), mikä johtui väkirehun runsaasta kauran määrästä. Kaurassa on paljon kuitua, joka lisää enemmän ruuansulatuskanavan painoa kuin lihatuotosta. Suomenlammaskaritsoiden teurasprosentti oli 39,6, kahden rodun risteytysten 42,5 ja kolmen rodun risteytysten 43,3.

Teurastuselopainot olivat puhtailla suomenlampailla sopivia, mutta risteytyskaritsoilla liian korkeita. Tämän vuoksi risteytyslampaat kasvattivat ennen teurastusta rasvakerrosta. Etenkin oxford down -risteytykset rasvoittuivat yllättäen. Texel-risteytyksistä yli puolet oli liian rasvaisia.

Väkirehuryhmän karitsoista 21 % ja heinäryhmän karitsoista 37 % kuului keskirasvaiseen luokkaan 3. Rasvaluokka 2 on kuluttajan kannalta halutuin. Siihen kuului suurin osa (80 %) suomenlammas- ja kolmen rodun risteytyskaritsoista. Teurastilin rasvamiinuksilta olisi välttytty, jos eläinten teurastusajankohta olisi määritetty punnitusten lisäksi myös teuraskypsyysarvostelulla.

Lihakkuudeltaan osa texel- ja kolmen rodun risteytyskaritsoiden ruhoista luokiteltiin ylimpään laatuluokkaan. Texel-rotu on herkkä sairastumaan virtsakiiviin, ja yksi karitsa menehtyi tähän sairauteen.

Lisätietoja: riitta.sormunen-cristian@mtt.fi
puh. (03) 4188 3640

Karitsan ruhojen laatujauma.

Osuus karitsoista, %				
	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Kohtalainen
Suomenlammas			67	33
Texel-risteytys	5	68	26	
Oxford down -risteytys		45	55	
Oxford down -, texel- ja suomenlammasristeytys	10	77	13	

Riitta Sormunen-Cristian

Nurmipalkokasveista valmistettu heinä sopi risteytskaritsoiden ruokintaan selvästi paremmin kuin voimakas väkirehu.